

daaruit door gebieden waar Amerikaanse luchtverkenning onwaarschijnlijk was en waar men vermoedelijk ook geen niet-Japanse koopvaardij-schepen zou ontmoeten, over een afstand van vijfduizend kilometer te varen naar een punt, ongeveer 300 km ten noorden van Pearl Harbor. Bij Pearl Harbor moesten dan al andere Japanse onderzeeboten op post zijn, allereerst om de nodige waarnemingen te doen vlak voor de grote aanval op de *Pacific Fleet*, eventueel om hun torpedo's te lanceren op ontsnappende eenheden. De grote aanval moest in eerste instantie ondernomen worden door de bommenwerpers, de duikbommenwerpers en de torpedovliegtuigen die van de vliegkampschepen zouden opstijgen. Dat moest vroeg in de ochtend geschieden, liefst op een zondag; men nam aan dat aan boord van de schepen der *Pacific Fleet* en op de vlootbasis in het algemeen de waakzaamheid op zondagmorgen, na het passagieren op zaterdagavond, het geringst zou zijn.

Het denkbeeld van deze vermetele aanval was afkomstig van admiraal Jamamoto. Liever zou deze een oorlog met de Verenigde Staten vermijden maar werd daartoe door de keizer en zijn raadgevers besloten, dan zouden door zijn aanval, als hij slaagde, niet alleen de krachtsverhoudingen in de *Pacific* beslissend gewijzigd worden, maar zou ook, zo schreef hij aan de minister van marine, 'de Amerikaanse vloot volledig gedemoraliseerd raken en bij het Amerikaanse volk de wens om de oorlog voort te zetten, verdwijnen.'¹ Voor de periode die dan zou volgen, had Jamamoto een tweede plan: als de *Nanjo* veroverd was, zou de Britse vloot uit de Indische Oceaan worden verdreven.

Begin januari '41 had Jamamoto zijn Pearl Harbor-denkbeeld voor het eerst aan zijn eigen staf voorgelegd. Deze reageerde met groot enthousiasme. Sommige marine-officieren meenden zelfs dat men de overval op de *Pacific Fleet* combineren moest met een landing op Oahoe, maar er bleek al spoedig dat Japan niet voldoende transportschepen, troepenschepen en tankers bezat om die landing mogelijk te maken en de eventueel te landen troepen regelmatig te bevoorraden. Die troepenschepen, transportschepen en tankers waren namelijk in de eerste plaats nodig voor het offensief in de richting van de *Nanjo*, waar Nederlands-Indië lag met zijn voor Japan vitale aardolie; de aanval op de *Pacific Fleet* was alleen maar een middel om de *Nanjo* in de wacht te slepen.

De verovering van Nederlands-Indië vergde een gehele reeks andere

¹ Brief, 6 jan. 1941, van Jamamoto aan de min. van marine, aangehaald door K. Ikeda in *Anglo-Japanese Alienation. Papers of the Anglo-Japanese Conference on the History of the Second World War* (1982), p. 131.